

Zadeva C-709/19**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča****Datum vložitve:**

25. september 2019

Predložitveno sodišče:

Hoge Raad der Nederlanden (Nizozemska)

Datum predložitvene odločbe:

20. september 2019

Tožeča stranka:

Vereniging van Effectenbezitters

Tožena stranka:

BP plc

Predmet postopka v glavni stvari

Postopek v glavni stvari se nanaša na spor med Vereniging van Effectenbezitters (v nadaljevanju: VEB), nizozemskim združenjem, katerega statutarni cilj je zastopanje interesov imetnikov vrednostnih papirjev, in družbo BP plc (v nadaljevanju: BP), podjetjem, ki deluje v svetovnem merilu na področju nafte in plina, zaradi škode, ki so jo utrpeli delničarji družbe BP v obliki padca vrednosti svojih delnic zaradi domnevno nezakonitega ravnanja družbe BP.

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Ta predlog na podlagi člena 267 PDEU se nanaša na mednarodno pristojnost nizozemskega sodišča. Natančneje, gre za vprašanje, ali je treba Uredbo (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (prenovitev) (v nadaljevanju: Uredba Bruselj Ia) razlagati tako, da neposreden nastanek čisto finančne škode na nizozemskem skrbniškem

računu pomeni zadostno navezno okoliščino za mednarodno pristojnost nizozemskega sodišča.

Vprašanja za predhodno odločanje

1. (a) Ali je treba člen 7(2) [Uredbe Bruselj Ia] razlagati tako, da neposreden nastanek čisto finančne škode na nizozemskem skrbniškem računu ali skrbniškem računu banke in/ali investicijskega podjetja s sedežem na Nizozemskem – ta škoda pa je posledica naložbenih odločitev, sprejetih pod vplivom splošnih svetovno razširjenih, vendar nepravilnih, nepopolnih in zavajajočih informacij mednarodne družbe, ki kotira na borzi – pomeni zadostno navezno okoliščino za mednarodno pristojnost nizozemskega sodišča na podlagi kraja nastanka škode (v nadaljevanju: *Erfolgsort*)?

(b) Če je odgovor nikalen: ali se za utemeljitev pristojnosti nizozemskega sodišča zahtevajo dodatne okoliščine, in katere so te okoliščine? Ali dodatne okoliščine, ki so navedene [spodaj v točki 7], zadostujejo za pristojnost nizozemskega sodišča?

2. Ali je odgovor na prvo vprašanje drugačen, če gre za tožbo, ki jo na podlagi člena 3:305a BW vloži združenje, katerega cilj je na lastno pobudo zastopati kolektivne interese vlagateljev, ki so utrpeli škodo, kot je opredeljena v prvem vprašanju, posledica česar je med drugim, da niso ugotovljeni niti stalno prebivališče zgoraj navedenih vlagateljev niti posebne okoliščine posameznih nakupnih transakcij ali posameznih odločitev, da se ne prodajo delnice, ki so že v lasti?

3. Če je nizozemsko sodišče pristojno, da v skladu s členom 7, točka 2, Uredbe Bruselj Ia odloča o tožbi, vloženi na podlagi člena 3:305a Bw, ali je potem to sodišče na podlagi člena 7(2) Uredbe Bruselj Ia tudi mednarodno pristojno in krajevno pristojno v državi za odločanje o vseh pozneje vloženi posamičnih odškodninskih tožbah vlagateljev, ki so utrpeli škodo v smislu prvega vprašanja?

4. Če je nizozemsko sodišče v smislu tretjega vprašanja sicer mednarodno pristojno, ni pa krajevno pristojno v državi za odločanje o vseh posamičnih odškodninskih tožbah vlagateljev, ki so utrpeli škodo v smislu prvega vprašanja, ali se potem krajevna pristojnost v državi določi po stalnem prebivališču oškodovanega vlagatelja, sedežu banke, pri kateri ima ta vlagatelj odprt osebni bančni račun, sedežu banke, pri kateri je voden skrbniški račun, ali po kateri drugi navezni okoliščini?

Navedene določbe prava Unije

Člena 4 in 7 Uredbe Bruselj Ia

Navedene določbe nacionalnega prava

Člen 3:305a Burgerlijk Wetboek (civilni zakonik, v nadaljevanju: BW)

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka v glavni stvari

- 1 Na naftni vrtalni ploščadi Deepwater Horizon v Mehškem zalivu, ki jo je imela v najemu družba BP, je 20. aprila 2010 odjeknila eksplozija, zaradi katere je več ljudi umrlo in bilo ranjenih. Poleg tega je nastala okoljska škoda.
- 2 VEB je leta 2015 pri rechtbank Amsterdam (sodišče v Amsterdamu, Nizozemska) proti družbi BP na podlagi člena 3:305a BW vložilo kolektivno tožbo v korist vseh oseb, ki so v obdobju od 16. januarja 2007 do 25. junija 2010 kupile, imele v posesti ali prodale navadne delnice družbe BP prek skrbniškega računa na Nizozemskem ali skrbniškega računa banke in/ali investicijskega podjetja s sedežem na Nizozemskem (v nadaljevanju: delničarji družbe BP).

VEB v tem postopku predlaga, naj rechtbank (sodišče) razsodi:

- (i) da je nizozemsko sodišče mednarodno pristojno za odločanje o odškodninskih tožbah delničarjev družbe BP;
 - (ii) da je za te tožbe krajevno pristojno rechtbank Amsterdam (sodišče v Amsterdamu);
 - (iii) da se za odškodninske tožbe uporabi nizozemsko pravo;
 - (iv) da je družba BP delničarjem posredovala nepravilna, nepopolna in zavajajoča sporočila o (i) svojih varnostnih in vzdrževalnih programih v zvezi z razlitjem nafte na dan 20. april 2010, in/ali (ii) obsegu tega razlitja nafte, in/ali (iii) vlogi in odgovornosti družbe BP za razlitje nafte;
 - (v) da je družba BP z ravnanjem, opisanim zgoraj pod (iv), v odnosu do delničarjev družbe BP ravnala nezakonito;
 - (vi) da bi nakup ali prodaja delnic družbe BP s strani delničarjev družbe BP ob neobstoju nezakonitega ravnanja te družbe potekala po ugodnejši tržni ceni ali pa do njiju sploh ne bi prišlo;
 - (vii) da obstaja vzročna zveza v smislu *condicio sine qua non* med nezakonitim ravnanjem družbe BP in posledično nastalimi pogoji prodaje in nakupa ter škodo zaradi tečaja delnic, kot so jo utrpeli delničarji družbe BP v obdobju med 16. januarjem 2007 in 25. junijem 2010.
- 3 Družba BP je ugovarjala, da nizozemsko sodišče ni pristojno, in navedla, da se nizozemsko sodišče za utemeljitev mednarodne pristojnosti ne more sklicevati na Uredbo Bruselj Ia. Rechtbank Amsterdam (sodišče v Amsterdamu) se je razglasilo za nepristojno za odločanje o tožbi VEB. Gerechtshof Amsterdam (pritožbeno

sodišče v Amsterdamu, Nizozemska) je na pritožbeni stopnji potrdilo sodbo rechtbank (sodišče). VEB je zoper to sodbo Gerechtshof (pritožbeno sodišče) vložilo kasacijsko pritožbo pri predložitvenem sodišču.

Bistvene trditve strank v postopku v glavni stvari

- 4 V postopku s kasacijsko pritožbo ni sporno, da se tožba VEB nanaša na zadeve v zvezi z delikti ali kvazidelikti v smislu člena 7, točka 2, Uredbe Bruselj Ia, na podlagi katerega je pristojno sodišče po kraju, kjer je prišlo do škodnega dogodka ali kjer ta grozi. S tem pravnim sredstvom se postavlja vprašanje, ali je nizozemsko sodišče na podlagi člena 7, točka 2, Uredbe Bruselj Ia kot sodišče po kraju, kjer je nastala škoda, pristojno za odločanje o tožbi VEB.
- 5 VEB in družba BP zastopata različni stališči glede razmerja med sodbo z dne 28. januarja 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, v nadaljevanju: sodba Kolassa), in sodbo z dne 16. junija 2016, Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449, v nadaljevanju: sodba Universal Music), ter posledicah tega za obravnavano zadevo.
- 6 VEB med drugim zastopa stališče, da so okoliščine obravnavane zadeve primerljive z okoliščinami iz sodbe Kolassa in sodbe z dne 12. septembra 2018, Löber (C-304/17, EU:C:2018:701, v nadaljevanju: sodba Löber). V ta namen navaja, da padec vrednosti delnic ni bil posledica negotovosti na finančnih trgih, ampak nepravilnih, nepopolnih in zavajajočih informacij družbe BP glede razlitja nafte iz točke 1 zgoraj, s čimer družba BP ni izpolnila svojih zakonskih obveznosti obveščanja. Delničarji so po njegovem mnenju zaradi tega sprejeli naložbene odločitve, ki jih ne bi sprejeli, če bi bile zadeve predstavljene pravilno in popolno. Ko pa so pravilne informacije prišle na dan, je vrednost njihovih delnic padla in so zato utrpeli škodo. Ker se z delnicami – oziroma vsaj pravicami delničarjev v zvezi s temi delnicami – upravlja (dobropis in bremepis) in se vodijo na skrbniškem računu na Nizozemskem ali skrbniškem računu pri banki in/ali investicijskem podjetju s sedežem na Nizozemskem, se je ta škoda, ki jo je pomenil padec vrednosti delnic kot posledica nezakonitega ravnanja družbe BC, neposredno izrazila na Nizozemskem na tem skrbniškem računu. Zato je po njegovem mnenju za odločanje o zahtevkih VEB pristojno nizozemsko sodišče. Trdi, da se za to pristojnost nizozemskega sodišča poleg tega ne zahtevajo nobene (druge) posebne ali dodatne okoliščine.
- 7 Če pa vendarle morajo biti podane posebne ali dodatne okoliščine v smislu sodbe Universal Music, so po mnenju VEB podredno pomembne te okoliščine. Prvič, družba BP se je sklicevala na to, da prihajajo njeni vlagatelji z vsega sveta, med drugim z Nizozemske. VEB zastopa interese velikega števila vlagateljev, ki imajo stalno prebivališče večinoma na Nizozemskem. Drugič, družba BP je v Združenih državah Amerike z drugimi delničarji sklenila poravnavo. Vlagateljem, katerih interese zastopa VEB, je bila ponujena ta poravnava in v Evropi potekajo drugi podobni postopki. Tretjič, med delničarji, v korist katerih nastopa VEB, so

potrošniki, ki jim je bilo z Uredbo Bruselj Ia zagotovljeno posebno pravno varstvo. Nazadnje, pomembno je, da so bili zahtevki VEB uveljavljani v okviru kolektivne tožbe na podlagi člena 3:305a BW.

- 8 Družba BP je med drugim zastopala stališče, da zgolj dejstvo, da je škoda v sodbi Kolassa nastala neposredno na bančnem računu H. Kolasse v Avstriji, ne zadostuje za to, da se sprejme pristojnost sodišča v Avstriji. Obstajalo je več razlogov za navezavo na Avstrijo. Banka Barclays je v Avstriji objavila prospekt, certifikate pa je (naprej) prodajala avstrijska banka. Družba BP se s tem sklicuje na točko 37 sodbe Universal Music. Iz nje po njenem mnenju izhaja, da je bila odločitev v sodbi Kolassa povezana z okoliščinami, katerih skupna posledica je bila, da se je pristojnost priznala sodiščem po kraju stalnega prebivališča tožeče stranke. Družba BP na podlagi zgoraj navedenega trdi, da se čisto finančna škoda, ki nastane neposredno na bančnem računu, brez dodatnih okoliščin ne more šteti za „upoštevno navezno okoliščino“ na podlagi člena 7, točka 2, Uredbe Bruselj Ia. To velja tudi, kadar grozi nevarnost, da bo oškodovanec pozneje manipulativno vplival na določitev *Erfolgsort* z izbiro bančnega računa v kraju, ki mu ustreza. Če ne obstajajo dodatne okoliščine, sodišče po kraju, v katerem se vodi bančni račun, torej ni pristojno. Po mnenju družbe BV dejstvo, da gre pri tem postopku za kolektivno tožbo, pri zgoraj navedenem ne spremeni ničesar.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga

- 9 Po mnenju Hoge Raad (vrhovno sodišče, Nizozemska) se s temi trditvami postavljajo vprašanja razlage Uredbe Bruselj Ia, o pravilnem odgovoru nanje pa lahko obstaja utemeljen dvom. Zaradi tega je Hoge Raad (vrhovno sodišče) Sodišču predložilo zgoraj navedena vprašanja za predhodno odločanje.
- 10 V zvezi s prvim vprašanjem za predhodno odločanje Hoge Raad (vrhovno sodišče) pojasnjuje, da gre v sodbah Kolassa in Löber ter v obravnavani zadevi za čisto finančno škodo, ki nastane neposredno na bančnem ali skrbniškem računu, pri čemer je čisto finančna škoda posledica padca vrednosti vrednostnih papirjev, ki se kot sredstva vodijo na tem bančnem ali skrbniškem računu. Ta položaj se razlikuje od položaja v sodbi Universal Music. V tisti zadevi je bila čisto finančna škoda na bančnem računu posledica plačila s tega bančnega računa, da bi se oškodovancem povrnila škoda, ki so jo utrpeli v tujini. Vendar je oškodovanec v tistem položaju – drugače kot v primeru padca vrednosti delnic, ki se kot sredstva vodijo na bančnem ali skrbniškem računu – sam vplival na zmanjšanje sredstev na svojem bančnem računu, ker je imel prosto izbiro, da opravi plačilo s tega bančnega računa. Razlika med dejanskim stanjem v sodbi Kolassa in sodbi Löber ter dejanskim stanjem v obravnavani zadevi je v tem, da tožba v obravnavani zadevi ne temelji na zavajajočih informacijah v prospektu, notificiranem na Nizozemskem. Po navedbah VEB, ki jih Gerechtshof (pritožbeno sodišče) ni zavrnilo in iz katerih je torej treba domnevno izhajati v postopku s kasacijsko pritožbo, je družba BP objavljala nepravilne, nepopolne in zavajajoče informacije v sporočilih za javnost, poročilih, objavljenih na svoji spletni strani, letnih

računovodskih izkazih ter prek izjav vodstva, namenjenih javnosti. Družba BP se s spornim razširjanjem informacij ni obračala posebej ali zlasti na nizozemske vlagatelje. Poleg tega v obravnavani zadevi očitno ne gre za prodajo in nakup finančnih produktov na nizozemskem sekundarnem trgu, ampak za nakup navadnih delnic družbe BP, ki kotirajo na borzi v Londonu ali Frankfurtu, prek skrbniškega računa na Nizozemskem ali skrbniškega računa banke in/ali investicijskega podjetja s sedežem na Nizozemskem. To, da je kraj sodišča za toženo stranko nepredvidljiv – za kar bi lahko šlo, če bi kraj, v katerem je banka ali skrbniški račun, šteli za *Erfolgsort* – ne pomeni v vseh primerih ovire za priznanje pristojnosti sodišču na podlagi *Erfolgsort*. Sodišče je v sodbi z dne 25. oktobra 2011, eDate Advertising in drugi (C-509/09 in C-161/10, EU:C:2011:685, točka 51), med drugim priznalo pristojnost sodiščem vseh držav članic, na ozemlju katerih je ali je bila dostopna po spletu objavljena vsebina, če gre za odločanje o zahtevkih glede škode, povzročene na ozemlju države članice sodišča, ki odloča. Postavlja se vprašanje, ali obstaja vzrok za primerljivo pravilo o pristojnosti za tožbe, katerih namen je povrniti delničarjem škodo, ki je posledica netočnih, nepopolnih in zavajajočih informacij, ki jih javno objavijo mednarodne družbe, ki kotirajo na borzi.

- 11 V zvezi z drugim vprašanjem za predhodno odločanje Hoge Raad (vrhovno sodišče) pojasnjuje, da lahko dejstvo, da gre v obravnavani zadevi za kolektivno tožbo na podlagi člena 3:305a BW, vodi do (dodatnih) težav pri določitvi *Erfolgsort*. Ker je kolektivna tožba namenjena varstvu podobnih interesov, se ne upoštevajo posamične okoliščine oškodovancev, katerih interesi se uveljavljajo v kolektivni tožbi. V kolektivni tožbi se ne upoštevajo niti posebne okoliščine posameznih (nakupnih) transakcij niti posebnosti posamičnih odločitev, da se ne prodajo deleži, ki so že v lasti. Postavlja se vprašanje, ali je treba – in če je odgovor pritrdilen, na kak način – v taki zadevi upoštevati dodatne posebne okoliščine, če je to zahtevano. Sodišče je v sodbi z dne 21. maja 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, točke 35, 36 in 56), razsodilo, da prenos terjatev, ki ga opravi prvotni upnik, ne vpliva na določitev pristojnega sodišča na podlagi (predhodnika) člena 7, točka 2, Uredbe Bruselj Ia in da je treba zato škodni dogodek določiti za vsak odškodninski zahtevek posebej, neodvisno od odstopa ali združitve, katere predmet je. Postavlja se vprašanje, ali lahko taka stroga pravila veljajo tudi za določitev *Erfolgsort* pri kolektivni tožbi na podlagi člena 3:305a BW, saj v takem postopku ne gre za odstop ali združitev zahtevkov, ampak zgolj za skupni interes, ta pravila pa naj bi kršila učinkovitost instrumenta iz člena 3:305a BW.
- 12 V zvezi s tretjim vprašanjem za predhodno odločanje Hoge Raad (vrhovno sodišče) pojasnjuje, da če je pristojno nizozemsko sodišče in če bi razsodilo, da je bilo ravnanje družbe BP do njenih delničarjev nezakonito, lahko ti delničarji na tej podlagi v novem postopku posamično vložijo odškodninske tožbe. Če se to zgodi, je pomembno, ali je mogoče take tožbe vložiti pri sodišču, ki je bilo pristojno za odločanje o kolektivni tožbi. To vprašanje se lahko pojavi, če je stalno prebivališče delničarja družbe BP ali lokacija (na Nizozemskem) njegove banke in/ali njegovega skrbniškega računa zunaj območja pristojnosti sodišča, ki mu je

bila zadeva predložena. V zvezi s tem se napotuje tudi na četrto vprašanje in tam navedena pojasnila glede tistega vprašanja.

- 13 V zvezi s četrtem vprašanjem za predhodno odločanje Hoge Raad (vrhovno sodišče) pojasnjuje, da Sodišče v sodbi Löber, točka 31, napotuje na to, da je bila priznana pristojnost avstrijskim sodiščem. S pravili o posebni pristojnosti iz člena 7 Uredbe Bruselj Ia ni urejena zgolj mednarodna pristojnost, ampak tudi krajevna pristojnost v državi. V sodbi Löber ni bilo odgovorjeno na vprašanje, na katerem bančnem računu je neposredno nastala škoda. Po eni strani je iz sodbe Löber, točka 32, razvidno, da se pri uporabi izraza „bančni računi“ ne razlikuje med „osebnim“ bančnim računom“ in skrbniškimi računi. Iz tega bi lahko sklepali, da lahko prideta v poštev oba računa. Po drugi strani iz točke 13 sklepnih predlogov generalnega pravobranilca M. Bobka v tej zadevi izhaja, da je bil osebni bančni račun H. Löber voden na Dunaju, kjer je bilo tudi njeno stalno prebivališče, in da sta bila skrbniška računa vodena v Salzburgu in Gradcu. Očitno je v sodbi Löber za pristojnost sodišča na Dunaju zadostovalo, da je bil Dunaj poleg tega, da je H. Löber tam imela stalno prebivališče, tudi kraj sedeža banke, pri kateri je bil voden njen bančni račun. To sproža vprašanje, po kateri(h) okoliščini(ah) se določi krajevna pristojnost v državi. Ali je to stalno prebivališče oškodovanega vlagatelja, sedež banke, pri kateri ima ta vlagatelj odprt osebni bančni račun, sedež banke, pri kateri je voden skrbniški račun, ali katera druga navezna okoliščina?